

ХРАМ АРТЭМІДЫ ЭФЕСКАЙ

Адным з самых вядомых грэчаскіх храмаў быў храм Артэміды ў горадзе Эфесе на ўзбярэжжы Малой Азіі. Збудаванне ўпрыгожвалі 127 калон. У храме была ўстаноўлена статуя багіні Артэміды — апякункі Эфеса. Гэта другі храм Артэміды ў Эфесе. Першы быў спалены мясцовым жыхаром Герастра-там, які хацеў любой цаной увекавечыць сваё імя ў гісторыі. З тых часоў выраз «герастратава слава» азначае «ганебная, сумная слава».

§ 14. Старажытнагрэчаскі тэатр і Алімпійскія гульні

?! 1. У гонар каго праводзілася свята Дыянісій? 2. Якія якасці чалавека праслаўлялі грэчаскія скульптары?

Старажытныя грэкі пакінулі нам мноства адкрыццяў, якімі мы карыстаемся да цяперашняга часу: літары грэчаскага алфавіта, імёны грэчаскага паходжання, тэатр і Алімпійскія гульні. Як быў пабудаваны і чаму вучыў грэчаскі тэатр? Чаму спартыўныя спаборніцтвы атрымалі назву Алімпійскіх? У якіх відах спаборнічалі атлеты?

с. 247–249

1. Тэатр як самае папулярнае відовішча. Старажытныя грэкі любілі праводзіць урачыстасці, звязаныя з шанаваннем багоў. Найбольшай вядомасцю карысталіся відовішчы ў час Дыянісій у Афінах. Гледачы збіраліся на схіле ўзгорка, дзе з каменю былі высечаны лавы. Унізе знаходзілася пляцоўка з шатром, у якім выканаўцы роляў пераапрааналіся. Гэты шацёр па-грэчаску называўся *скена*. Пазней яго замянілі каменным будынкам. На сцене виселі дэкарацыі, перад ёй выступалі акцёры. А ўсё збудаванне ў цэлым атрымала назву *тэатр*, што азначала «месца для відовішчаў».

Спачатку акцёры ігралі сцэны з міфаў пра Дыяніса, пазней сталі разыгрывацца і іншыя сюжэты. У першых пастаноўках

▲ Тэатр у Афінах (сучасны стан)

1 — месцы для глядачоў;

2 — архестра — пляцоўка для выступленняў; 3 — сцена

☒ Ці адпавядаюць назвы частак тэатра іх сучасным назвам?

усе ролі іграў адзін акцёр. У далейшым выканаўцаў стала двое і нават трое. Яшчэ адной дзеючай асобай тэатральнага дзеяння быў хор, з якім акцёр размаўляў.

Акцёры маглі проста весці гутарку, спяваць, але часцей чыталі вершы. Хор заўсёды толькі спяваў. Акцёры насілі маскі, па якіх глядач пазнаваў персанаж, што паказваўся. Усе ролі выконваліся толькі мужчынамі.

2. Трагедыі і камедыі. На спектаклях, прысвечаных Дыянісу, акцёры апраналіся ў казліныя шкуры, паказваючы спадарожнікаў бога — сатыраў. Яны спявалі ў яго гонар песні. Так з’явілася слова

Білеты на спектакль ►

☒ У Афінах пры Перыкле беднякі наведвалі тэатр бясплатна.

▲ Маскі акцёраў

☑ Якія па характары герояў паказвалі акцёры ў гэтых масках?

Чаму сёння сімвалам тэатральнага мастацтва лічацца вясёлая і сумная маскі?

трагедыя, што ў перакладзе са старажытнагрэчаскага азначае «песня казлоў». Трагедыя заўсёды мела сумны сюжэт і прымушала задумвацца пра тое, што для чалавека было асабліва важным.

Да кожнага вялікага свята рыхтавалася, як мінімум, чатыры новыя пастаноўкі: тры трагедыі і адна п'еса, якая выклікала смех. Называлася такая пастаноўка **камедыя**.

3. Знакамітыя старажытнагрэчаскія драматургі. Самымі вядомымі аўтарамі Старажытнай Грэцыі былі Эсхіл, Сафокл, Эўрыпід і Арыстафан.

Эсхіл першым увёў у пастаноўку другога акцёра. Двое акцёраў ужо маглі падаць сюжэт не толькі як апавяданне, але і як дзеянне, якое называлася драмай. У сваіх трагедыях Эсхіл першым стаў выкарыстоўваць дэкарацыі, якія дапоўнілі маскі.

Сафокл быў вядомы сваімі трагедыямі, прысвечанымі сюжэтам пра герояў мінулага. Ён напісаў больш за 120 п'ес. Іх галоўная думка заключалася ў тым, што чалавек, нягледзячы на ўсе намаганні, бяссільны супраць свайго лёсу.

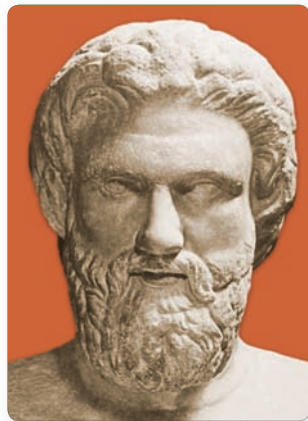
Эўрыпід, у адрозненне ад іншых аўтараў, пад выглядам герояў вядомых міфаў паказваў сваіх сучаснікаў, звычайных

людзей. Яго п'есы — гэта разважанні пра тое, што такое багі і што важнейшае — сіла ці праўда.

Арыстафан лічыўся лепшым з аўтараў камедый. Ён высмейваў прагнасць, дурасць, фанабэрыю, бяздзейнасць, прыхільнасць да пустой балбатні. Яго крытыцы падвяргаліся як простыя людзі, так і філосафы, паэты, значныя палітычныя дзеячы.

4. Алімпійскія гульні. Адным з самых вядомых свят у Старажытнай Грэцыі былі ўрачыстасці ў гонар Зеўса ў Алімпіі. Таму яны атрымалі назву «Алімпійскія гульні».

Згодна з паданнем, першыя Алімпійскія гульні прайшлі ў 776 г. да н. э. З тых часоў гульні праводзіліся адзін раз кожныя чатыры гады. На ўрачыстасці з'язджаліся людзі з усёй Грэцыі. На Алімпійскія гульні дапускаліся толькі грамадзяне. Варварам доступ быў катэгарычна забаронены. На час правядзення гульняў аб'яўляўся ўсеагульны мір. Хто парушаў яго, таго каралі.

▲ «Бацька камедыі»
Арыстафан

▲ Грэчаскія атлеты

✓ Выкарыстоўваючы тэкст параграфу, вызначыце, якія віды спорту адлюстраваны на старажытнагрэчаскіх вазях.

Галоўнымі падзеямі гульняў былі спартыўныя спаборніцтвы. Атлеты спаборнічалі ў бегу, скачках, кіданні кап'я і дыска, барацьбе і гонках на калясніцах. Пераможцаў узнагароджвалі вянкамі, ім ставілі статуі.

ПАДВЯДЗЁМ ВЫНІКІ

♦ *Старажытная Грэцыя з'яўляецца радзімай тэатра. Тут узніклі першыя трагедыі і камедыі, у якіх галоўнае месца адводзілася не багам, а людзям.* ♦ *Алімпійскія гульні, заснаваныя грэкамі, былі святам здаровага цела і духу.*

- ❓ 1. Растлумачце, якім чынам стварэнне тэатра звязана з культу богам Дыянісам. 2. Назавіце адрозненні старажытнагрэчаскага тэатра ад сучаснага. 3. У Старажытнай Грэцыі тэатр называлі «школай для дарослых», а аўтараў трагедый — «правадырамі мудрасці». Чаму вучыў тэатр? 4. За што аўтары трагедый і камедый заслужылі павагу і прызнанне суграмадзян? 5. Колькі гадоў назад зарадзіліся Алімпійскія гульні? Параўнайце старажытнагрэчаскія і сучасныя гульні. Крытэрыі для параўнання абмяркуйце з настаўнікам. 6. Падумайце, дзе грэкам магло спатрэбіцца валоданне асноўнымі відамі спорту.

Даведайцеся пра самыя цікавыя факты і праслаўленых чэмпіёнаў у гісторыі Алімпійскіх гульняў у Старажытнай Грэцыі. Раскажыце аднакласнікам пра вашы маленькія адкрыцці.

§ 15. Паўсядзённае жыццё старажытных грэкаў

- ?! 1. Што такое поліс? 2. Хто такія грамадзяне? Якімі правамі і абавязкамі яны валодалі?

«Гонар бясцэнны, і радасць таму, у каго ён ёсць». «Гультайства ў юнацтве — беднасць у старасці». Такія мудрыя парады давалі старажытныя грэкі сваім дзецям. А як ставіліся грэкі да грамадскіх абавязкаў? Як быў арганізаваны іх побыт? Дзе жылі, як харчаваліся і апраналіся?

1. Жыццё ў горадзе-полісе. Вы ўжо ведаеце, што ў Старажытнай Грэцыі існавала мноства гарадоў-дзяржаў — полісаў. Усе хлопчыкі, якія нарадзіліся ў сем'ях грамадзян, пры